

Отже, ефективність впровадження програмно-цільових методів бюджетування залежить від спроможності розв'язання проблем у сфері соціально-культурних послуг. Одним із найактуальніших питань є широкий обмін практичним досвідом, обговорення наукової точки зору і, безперечно, активна підтримка як на державному рівні, так і широкими громадськими колами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ефимова С.Б. Оптимизация расходной бюджетной политики государства в социальной сфере // Финансы и кредит. – 2007. – № 1 (241). – С. 49–57.
2. Полозенко Д.В. Бюджет 2005 – новий етап соціального розвитку // Фінанси України. – 2005. – № 11. – С. 25–31.
3. Полозенко Д.В. Соціальна сфера та її фінансове наповнення // Економіка України. – 2005. – № 5. – С. 83–87.

УДК 336.57

ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

А.А. Сидорук

Кафедра фінансів ТНЕУ (м. Тернопіль)

Доходи населення сформовані в системі соціального страхування на випадок безробіття в Україні є: допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні; одноразова виплата допомоги по безробіттю для організації безробітним підприємницької діяльності.

Прослідкуємо динаміку витрат на виплати і допомоги безробітним за рахунок Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України (далі - ФСБ) протягом 2002-2006 років на рис. 1.

Як видно із рисі, загальна величина коштів, що витрачаються державою для матеріального забезпечення безробітних, протягом 2002-2006 рр. має тенденцію до стійкого росту. Так, якщо у 2002 році вони склали 849,7 млн. грн., то у 2006 році вже у півтора рази більше - 1631,8 млн. грн. Середньорічні темпи приросту таких витрат складають приблизно 20% (або в абсолютному вираженні 200 млн. грн.) від базового показника 2002 року. В розрізі окремих виплат ФСБ, також спостерігаємо тенденцію до їх росту в абсолютному вираженні. Так, протягом 2002-2006 років виплата допомоги у

в'язку із безробіттям в Україні зроста майже вдвічі - від 715 млн. грн. у 2002 році до 1449,5 млн. грн. у 2006 році.

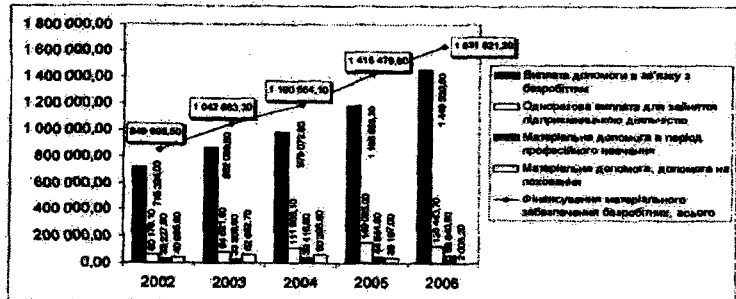

Рис. 1. Динаміка фінансового забезпечення безробітних ФСБ протягом 2002-2006 рр., тис. грн. (складено автором на основі 1.5)

В структурі цієї допомоги зростало також матеріальне забезпечення осіб, що вирішили займатись підприємницькою діяльністю - якщо у 2002 році таких коштів було виділено в сумі 60,2 млн. грн. то у 2006 році на ці потреби вже було профінансовано 130 млн. грн., що більш ніж вдвічі показника 2002 року. Відмітимо, що також майже вдвічі зроста і допомога, направлена на професійну переорієнтацію безробітних — із 33,2 мл. грн. у 2002 році до 53,8 млн. грн. у 2006 році. Інший вид матеріального забезпечення безробітних - матеріальна допомога і допомога на поховання характеризується не такими однозначними тенденціями, як попередній вид - її величина щороку незмінна близько 60 млн. грн., за виключенням 2002 року (у 2005 році цей показник представлений без врахування матеріальної допомоги).

Тенденції, висвітлені на рис.1, з одного боку можуть бути пов'язані із ростом кількості безробітних, і відповідно ростом їх фінансового забезпечення, з іншого - ростом величини мінімальної допомоги по безробіттю за незмінності числа незайнятих у суспільному виробництві.

З метою визначення впливу факторів зміни розміру мінімальної допомоги по безробіттю та чисельності безробітних на загальну величину витатків ФСБ, на рис. 2 представимо їх динаміку протягом 2002-2006 рр.

Виходячи із даних рис.2 протягом аналізованого періоду розмір мінімальної допомоги по безробіттю зріс більш ніж вдвічі - від 60 грн. у 2002 році до 132 грн. у 2006 році. Методом абсолютних різниць встановлено, що цей фактор призвів до росту витатків ФСБ на 405,36 млн. грн. В той же час спостерігаємо тенденцію до скорочення чисельності безробітних - якщо у 2002. році їх було 7,44 млн. чоЯ., то на кінець 2006 року лише 5,63 млн. 4orf. (75,7% показника 2002 року). Такі тенденції відповідно зменшили витатки ФСБ протягом аналізованого періоду на 108,35 млн. грн. Загалом, чинники зміни розміру допомоги та кількості її отримувачів, призвели до збільшення витатків фонду у 2006 році порівняно із 2002 роком на 297,01 млн. грн. На

основі даних про ріст розміру допомоги ми не можемо зробити висновок про ступінь забезпечення нею необхідного рівня життєдіяльності безробітних. Важливим постають дослідження меж соціального захисту такої категорії населення, через порівняння показників прожиткового мінімуму для працездатних та ВВП на душу населення.

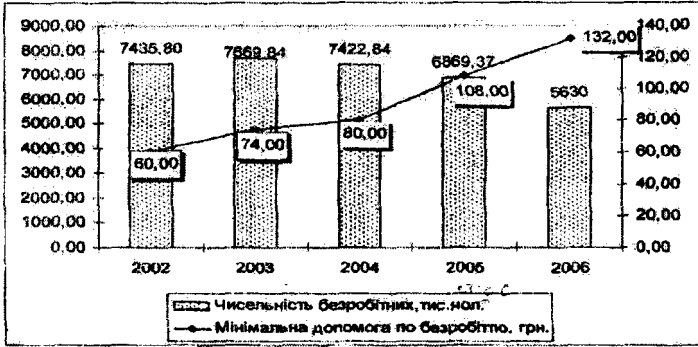

Рис.2 Динаміка мінімальної допомоги по безробіттю та чисельності безробітних протягом 2002-2006 рр. (складено автором на основі 6,7)

На рис. 3 представимо динаміку показників середнього розміру допомоги по безробіттю, її співвідношення з показниками прожиткового мінімуму для працездатних та ВВП на душу населення протягом 2002-2006 рр.

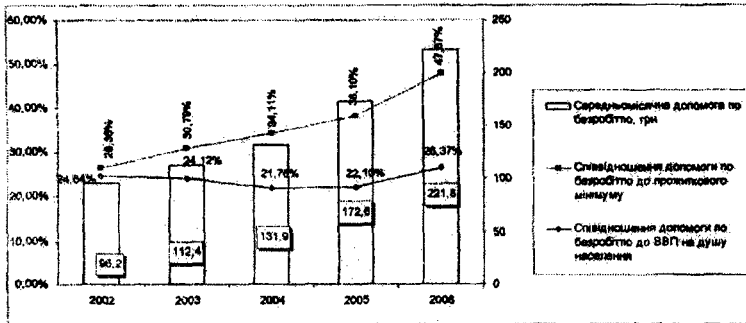

Рис.3. Динаміка середнього розміру допомоги по безробіттю, її співвідношення до прожиткового мінімуму для працездатної особи та ВВП на душу населення протягом 2002-2006 рр. (складено автором на основі 6:12)

На основі даних рис.3 бачимо, що протягом 2002-2006 рр. виплати по безробіттю в Україні характеризувались наступними особливостями. З одного боку удвічі зріс її абсолютний розмір (з 96,2 грн. у 2002 році до 221,8 грн. у

2006 році), та частка до прожиткового мінімуму для працездатної особи (126,36% у 2002 році до 47,87% у 2006 році); з іншого - спостерігалася незмінність частки допомоги по відношенню до показника ВВП на душу населення у 2002-2004 рр. (приблизно 25%). Причому, протягом 2002-2004 рр. показник, що визначає оптимальний рівень соціального захисту безробітних, скорочувався (до 21,8%), і лише у 2006 рр. перевищив на 2% рівень 2002 року. З метою встановлення характеру таких змін, дослідимо ланцюгові темпи приросту показників у 2003-2006 рр.

Ріст допомоги по безробіттю відбувався найшвидшими темпами протягом 2004-2006 року (близько 29% щороку), меншими темпами у 2002-2004 роках (відповідно 17%). Середньорічні темпи росту допомоги за 2002-2006 рр. склали 23,4%. Збільшення частки допомоги по відношенню до прожиткового мінімуму протягом 2002-2006 рр. склало лише 13% річних, оскільки протягом 2003-2005 рр. темпи приросту показника скорочувались на 3%. Ситуація значно покращилась у 2006 роках, коли темпи росту перевищили рівень 2004 року. На противагу до попередніх показників, частка допомоги по безробіттю до показника ВВП на душу населення мала «хвилеподібну» тенденцію - скорочення у 2003-2004 та 2006 роках, та зростання у 2005 році. Середньорічні темпи збільшення показника протягом 2002-2006 рр. при цьому склали 5,8%.

На основі вище наведених даних можемо зробити наступні висновки. Допомога по безробіттю, як дохід, що покликаний забезпечити необхідний рівень життєдіяльності працездатних осіб, які тимчасово не працюють, свого призначення не виконує. Не зважаючи на постійний щорічний ріст розміру допомоги, вона і надалі складає лише половину показника прожиткового мінімуму для працездатної особи і лише четверту частину показника ВВП на душу населення. Оскільки середній розмір допомоги по безробіттю складає лише 50% прожиткового мінімуму для працездатної особи, робимо висновок, що не досягається навіть мінімальна межа соціального забезпечення такої категорії населення.

Виплата допомоги по безробіттю протягом 2003-2006 рр. відбувалася темпами, що перевищували у два-три рази зміну показника прожиткового мінімуму для працездатної особи та була меншою на 20% за аналогічні зміни у ВВП. Тобто зміна показника ВВП на душу населення в більшій мірі, ніж прожитковий мінімум характеризує тренд допомоги по безробіттю.

Водночас відмічаємо, що при визначенні щорічного розміру допомоги не враховуються макроекономічні показники функціонування економіки, про що свідчать різні темпи приросту її розміру, прожиткового мінімуму та ВВП на душу населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Правління Фонду соціального страхування на випадок безробіття "Про бюджет Фонду соціального страхування на випадок

- безробіття на 2002 рік" від 19.12.2001 року № 94// Праця і зарплата.-2002.-8 лютого (№13).-С.7-8.
2. Постанова Правління Фонду соціального страхування на випадок безробіття "Про бюджет Фонду соціального страхування на випадок безробіття на 2003 рік" від 15.02.2003 року № 11//Соціальний захист. - 2003.-№9.
 3. Постанова Правління Фонду соціального страхування на випадок безробіття "Про бюджет Фонду соціального страхування на випадок безробіття на 2004 рік" від 12.03.2004 року № 18 // Праця і зарплата. - 2004.- 15 квітня.-(№31).-С4.
 4. Постанова Правління Фонду соціального страхування на випадок безробіття "Про бюджет Фонду соціального страхування на випадок безробіття на 2005 рік" від 10 лютого 2005 року № 14.
 5. Звіт про діяльність та виконання бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у 2006 році // www.misp.gov.ua
 6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах і фактах. Матеріали підготовлені Міністерством праці та соціальної політики України, Пенсійним Фондом України за участю та при підтримці проекту технічної допомоги Агентства США з міжнародного розвитку "Впровадження пенсійної реформи в Україні" (компанія ПАДКО). 2006 рік.
 7. Звіт про діяльність та виконання бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у 2006 році // www.misp.gov.ua
 8. Закон України "Про затвердження прожиткового мінімуму на 2002 рік" від 15 листопада 2001 року №2780-111 // Відомості Верховної Ради У країни. -2 002. -№6.
 9. Закон України "Про затвердження прожиткового мінімуму на 2003 рік" від 28 листопада 2002 року №247-IV // Відомості Верховної Ради України.-2003.-№3.
 10. Закон України "Про затвердження прожиткового мінімуму на 2004 рік" від 11 травня 2004 року №1704-IV // Урядовий кур'єр.-2004.-№98.
 11. Закон України "Про затвердження прожиткового мінімуму на 2005 рік" від 19 жовтня 2004 року №2089-IV // Відомості Верховної Ради України.-2002.-№6.
 12. Закон України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" від 20.12.2005 р. №3235- IV // Відомості Верховної Ради України.-2006.-№9,№10-11.